

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

Освітній ступінь: бакалавр

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітня програма: Психологія

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні науково-

методичної комісії

факультету соціальної та

психологічної освіти

«29» грудня 2022 р.

(протокол №_3_)

Голова науково-методичної комісії

 доц. Бондаренко Г.В.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму атестаційного екзамену укладено відповідно до затвердженого стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ МОН України № 565 від 24.04.2019 р.) та освітньо-професійної програми підготовки фахівця за освітнім ступенем «Бакалавр» зі спеціальності 053 «Психологія».

Атестаційний екзамен призначений для визначення теоретичної і практичної підготовки випускника до виконання професійних завдань. Програма і порядок проведення випускних екзаменів визначається «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії» та іншими нормативно-правовими актами.

Програма включає перелік питань ряду дисциплін циклу професійної підготовки, передбачених навчальним планом, освітньо-професійною програмою підготовки фахівців зі спеціальності 053 «Психологія»:

- Психологічні основи професійної орієнтації та самореалізації особистості
- Основи психологічного консультування
- Психодіагностика
- Методика роботи психолога

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКА СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ», ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

Кваліфікаційні вимоги до бакалавра

Здобувач вищої освіти повинен мати належний рівень професійної підготовки, який передбачає: засвоєння знань про психічні явища, закономірності їх виникнення, функціонування та розвиток, поведінку, діяльність, вчинки; взаємодію людей у малих та великих соціальних групах; психофізіологічні процеси та механізми, які лежать в основі різних форм психічної активності; здатних розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології.

Здобувач вищої освіти повинен вміти застосовувати набуті знання в практичній роботі, має володіти методами соціально-психологічних досліджень, навичками проведення діагностичних вимірів розвитку особистості, а також впливу факторів середовища.

Бакалавр повинен вміти забезпечувати допустиме та доцільне психолого-педагогічне втручання у процес виховання дітей, підлітків, молоді; надавати допомогу сім'ї; виконувати роль з'єднувальної ланки між особистістю та суспільством; працювати в умовах неформального спілкування, залишаючись на позиції неофіційного лідера; будувати взаєностосунки в вихованцями на рівних, допомагати їм у період їх соціального та професійного визначення, захищати їхні права.

Загальні компетентності, якими повинен володіти випускник:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності, якими повинен володіти випускник:

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ФК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

ФК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Випускна атестація здійснюється Екзаменаційною комісією у формі атестаційного екзамену та публічного захисту кваліфікаційної роботи.

Склад комісії затверджується наказом ректора університету. До складання атестаційного екзамену допускаються здобувачі, які не мають академічної заборгованості. Під час екзамену здобувач отримує екзаменаційний білет, час для підготовки відповіді відводиться у межах 30 хвилин.

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів, яка передбачена навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр зі спеціальності 053 Психологія в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Атестація проводиться за білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін.

Атестація не повинна перевищувати 6 академічних годин на день.

Всі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії. Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які приймали участь у засіданні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧА

Оцінка відповіді студента здійснюється за стобальною шкалою відповідно до вимог ЄКТС: відмінно (A), добре (BC), задовільно (DE), незадовільно (FX).

Оцінки *«відмінно» (A)* заслуговує студент, який виявив всебічні, системні й глибокі знання та розуміння основ психологічних наук і вміння вільно їх використовувати у відповідях на питання білету, ознайомлений з новими психологічними теоріями та дослідженнями.

Зазвичай, оцінка *«відмінно»* ставиться студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних категорій і понять з психологічних дисциплін, усвідомлюють значення наукових знань для професійної діяльності психолога, творчо використовують їх у поясненні на прикладах.

Оцінки *«добре» (BC)* заслуговує студент, який виявив повне знання та розуміння основ психологічних наук, засвоїв категорії та сучасні теоретичні підходи у поясненні психічних явищ.

Як правило, оцінка *«добре»* виставляється студентам, які засвідчили системні знання та розуміння матеріалу з навчальних психологічних дисциплін і здатні до їх самостійного пояснення щодо використання в професійній діяльності. Одночасно вони допустили несуттєві неточності, пропуски, помилки, які змогли самостійно виправити.

Оцінки *«задовільно» (DE)* заслуговує студент, який виявив знання та розуміння основ навчальних дисциплін в обсязі, потрібному для майбутньої роботи психолога, але частково ознайомлений з новими психологічними теоріями та дослідженнями. Зазвичай, оцінка *«задовільно»* виставляється студентам, які допустили суттєві помилки у відповіді на іспиті, але продемонстрували здатність усунути ці помилки.

Оцінка *«незадовільно» (FX)* виставляється студентіві, який виявив значні прогалини в знаннях основних психологічних дисциплін, допустив принципові помилки у викладі основного матеріалу, не зміг відповісти на питання білету.

Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання з психологічних дисциплін або їх недостатньо для початку професійної діяльності психолога.

Програма атестаційного екзамену затверджена на засіданні кафедри психології № 8 від 29 грудня 2022 року.

Зав. кафедри психології

О.Д.Сафін

ПИТАННЯ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Охарактеризуйте методи професійного відбору.
2. Охарактеризуйте загальні і галузеві принципи психології діяльності.
3. Розкрийте структуру діяльності людини.
4. 6.Охарактеризуйте види людської діяльності.
5. Які основні види діяльності професій типу «людина-людина»?
6. Охарактеризуйте види робіт, які небезпечні для здоров'я та життя.
7. Охарактеризуйте комплекс заходів, що забезпечують зниження виробничого травматизму і контроль за шкідливими факторами.
8. Які основні види діяльності професій типу «людина-техніка»?
9. Охарактеризуйте основні принципи профорієнтаційної роботи.
- 10.Опишіть форми і методи профорієнтаційної роботи.
- 11.Охарактеризуйте види здібностей та рівні їх розвитку.
- 12.Проаналізуйте основні стадії професійного становлення школярів.
- 13.Розкрийте зміст поняття «професійне самовизначення».
- 14.Розкрийте зміст понять «професійний трикутник» та «піраміда професій».
- 15.Проаналізуйте мотиви професійної діяльності та професійної спрямованості особистості.
- 16.Національний характер (поняття і основні підходи до визначення).
- 17.Етнопсихологічні аспекти соціалізації. Поняття інкультурації.
- 18.Основні складові національного характеру.
- 19.Структура і основні варіанти етнічної ідентичності.
- 20.Феномени міжетнічного сприйняття. Етнічні стереотипи.
- 21.Психологічні аспекти міграції.
- 22.Охарактеризуйте соціально-психологічну сутність сім'ї.
- 23.Функції сім'ї та очікування кожного члена сім'ї щодо їх виконання.
- 24.Які умови готовності майбутнього подружжя до шлюбу.
- 25.Які психологічні особливості соціалізації, механізмів впливу батьків на дітей.
- 26.Сфери застосування психологічного консультування та корекції.
- 27.Спільні і відмінні риси психологічного консультування і психотерапії.
- 28.Охарактеризувати основні види психологічного консультування.
- 29.Сімейне консультування та вимоги до нього.
- 30.Основні цілі і завдання психологічного консультування.
- 31.Основні принципи психологічного консультування. Три варіанти позиції консультанта (першоджерела).
- 32.Роль і місце консультанта у процесі психологічного консультування.
- 33.Вимоги до особистості консультанта – модель ефективного консультанта.

34. Поняття про консультативний контакт та його основні ознаки.
35. Поняття поведінкової норми, її види і ознаки.
36. Охарактеризувати поведінкову патологію та її ознаки.
37. Основні підходи до вивчення девіантної поведінки.
38. Охарактеризувати причини девіантної поведінки.
39. Структура девіантної поведінки та девіації.
40. Основні види девіантної поведінки.
41. Охарактеризуйте специфіку роботи практичного психолога у дошкільній установі.
42. Поняття про фрустрацію та її види, що обумовлюють агресію
43. Назвіть та розкрийте проблеми і задачі психодіагностики на сучасному етапі розвитку суспільства.
44. Охарактеризуйте класифікацію діагностичних методик.
45. Розкрийте суть методу спостереження, його цілі, послідовність проведення та види.
46. Опишіть психодіагностичний процес та його етапи.
47. Розкрийте психологічний феномен проєкції.
48. Охарактеризуйте проєктивні техніки та їх види: структурування, інтерпретації, експресії та ін.
49. Опишіть методи соціометрії, референтометрії та їх практичне використання.
50. Охарактеризуйте особливості психодіагностики когнітивної сфери особистості (сприймання, відчуттів, уваги, пам'яті, уява).
51. Охарактеризуйте особливості психодіагностики афективної сфери особистості (емоції, воля).
52. Проаналізуйте типові проблеми розвитку дошкільників.
53. Розкрийте формування потреб як психологічних стимуляторів творчості.
54. Розкрийте нейрофізіологічні задатки та їх роль у формуванні творчих здібностей.
55. Визначте особливості сприйняття у творчому процесі.
56. Охарактеризуйте умови творчого розвитку у процесі навчання.
57. Здійсніть характеристику основних операцій творчості.
58. Опишіть методи дослідження конфліктів.
59. Охарактеризуйте структурні елементи конфлікту (об'єкт, предмет; сторони і учасники конфлікту).
60. Проаналізуйте об'єктивні і суб'єктивні причини виникнення конфліктів. Ескалація конфлікту. Формули виникнення конфліктів.
61. Охарактеризуйте конструктивні і деструктивні функції конфлікту.
62. Визначте роль учасників конфлікту.
63. Проаналізуйте види конфліктогенів.
64. Опишіть психоаналітичні теорії внутрішньоособистісних конфліктів.

65. Проаналізуйте теорію комплексу неповноцінності Альфреда Адлера.
66. Охарактеризуйте порушення стосунків дитини й дорослого як першоджерело соціальної дезадаптації.
67. Опишіть новоутворення в структурі особистості дитини, які перешкоджають процесу соціалізації.
68. Охарактеризуйте адиктивну і кримінальну поведінку як крайні форми соціальної дезадаптації.
69. Визначте методи інтегральної оцінки особистості дитини в контексті соціальної ситуації її розвитку.
70. Охарактеризуйте ранню професійну орієнтацію як пошук сфери самоствердження підлітка.
71. Обґрунтуйте актуальність патопсихологічних знань для соціального педагога і практичного психолога.
72. Проаналізуйте порушення сімейних стосунків як причина соціальної дезадаптації дітей.
73. Охарактеризуйте методики діагностики міжособистісних взаємин.
74. Опишіть важковиховуваність як соціально-педагогічна проблему.
75. Розкрийте предмет і завдання психодіагностики.
76. Розкрийте рівні практичної психогієни (національний, організаційний, сімейний та особистий).
77. Розкрийте суть поняття здоров'я, його види, критерії, рівні, підходи.
78. Розкрийте суть поняття хвороби, її фази, причини.
79. Розкрийте особливості комплексної оцінки психічного здоров'я, його критерії.
80. Охарактеризуйте прямі методи психодіагностики мотиваційної сфери особистості.
81. Опишіть етичний кодекс та основні етичні принципи роботи психолога.
82. Проаналізуйте основні напрямки та види діяльності практичного психолога
83. Визначте специфіку роботи практичного психолога в дошкільному закладі.
84. Проаналізуйте асоціальну поведінку дітей, агресивність та шляхи їх подолання.
85. Обґрунтуйте психологічну готовність до навчання у школі.
86. Опишіть технологію визначення професійної спрямованості особистості.
87. Обґрунтуйте методику роботи психолога з підлітками, що схильні до суїцидальної поведінки
88. Визначте напрями та форми роботи психолога з батьками.
89. Охарактеризуйте методи вимірювання локусу контролю.
90. Опишіть особливості психодіагностики мотивації.

Рекомендована література

Основна

1. Березовська Л.І. Психологія діяльності у 2 кн. Кн. 1. Психологія праці як складова частина психології діяльності : Навчально – методичний посібник. Мукачево: МДУ, 2015. 186 с.
2. Коропецька О. М. Психологічні основи професійної орієнтації та самореалізації особистості. К. : КНТ, 2016. 437 с.
3. Шеленкова Н.Л. Психологічні основи профорієнтації. Умань: Візаві, 2011. 230 с.
4. Теслюк В. М. Основи профорієнтаційної роботи. К. : Ліра-К, 2017. 303 с.
5. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. Посіб. Дрогобич: Відродження, 2001. 361 с.
6. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування : Навчальний посібник. К. Четверта хвиля, 2011. 256 с.
7. Основи психолого-управлінського консультування : Навч. посіб. / Л. М. Карамушка, Н. Л. Коломінський, М. В. Войтович та ін.; За наук. ред. Л. М. Карамушки. К.: МАУП, 2002.
8. Психологічне консультування / Основи практичної психології. В.Панок, Т.Титаренко, Н.Чепелева та ін. К. „Либідь”, 2003. с.267
9. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посіб. К. Логос, 2003. 134 с.
10. Лобанова А. С. Соціально-психологічні аспекти роботи з підлітками, схильними до девіації К. Каравела, 2012. 367 с.
11. Мамайчук І.І. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2012. 117 с
12. Перепелюк Т.Д. Психологія девіантної поведінки: методичні вказівки для студентів Умань: ПП Жовтий, 2011. 96 с
13. Галян І.М. Психодіагностика. Київ: Академвидав, 2009. 2009. 463 с.
14. Галян І.М. Психодіагностика. Київ: Академвидав, 2009. 2011. 463 с.
15. Шеленкова Н.Л. Основи психодіагностики : методичні рекомендації. Умань: Софія, 2010. 106 с.
16. Шеленкова Н. Л. Психодіагностический инструментарий : учебное пособие / Сост. : Н. Л. Шеленкова. Умань : РА «Акварель», 2014. 420 с.
17. Льбіна Н. М. Конфлікти в загальноосвітній школі. Суми : Університетська книга, 2015. - 182 с.
18. П'ясецька Н. А. Основи патопсихології. Умань : Візаві, 2015. 231 с.
19. Максимова Н. Ю. Основи дитячої патопсихології. Київ : Перун, 1996. 464 с.
20. Максимова Н. Ю. Основи дитячої патопсихології. Київ : Главник, 2008. 159 с.
21. Болтівець С.І. Педагогічна психогігієна: теорія та методика: [монографія] / С.І. Болтівець – К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії

- України», 2000. – 302 с.
22. Коцур Н.І. Психогієна: Навчальний посібник. / Н.І. Коцур, Л.С. Гармаш – Чернівці: Книги-XXI, 2005. – 380с.
 23. Прокопенко А.В. Психогієна: [навчальний посібник] / А.В. Прокопенко. – Острогоз : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. 229 с.
 24. Демчук О.А. Методика роботи практичного психолога. Умань: Візаві, 2012. 312 с.
 25. Панко В. Г. Практичному психологу навчального закладу. Організація роботи. Документація. К.: Шкільний світ, 2009. 125 с.
 26. Теслюк П. Ю. Робота психолога з батьками. К. : Шкільний світ, 2014. 108 с.
 27. Барішполь С.В. Посібник практичного психолога. Х.: Основа, 2009. 267 с.

Допоміжна

1. Янцур М.С. Професійна орієнтація і методика профорієнтаційної роботи. К.: Слово, 2012. 463 с.
2. Пірен М. Етнополітичні процеси в сучасній Україні. К.: Університетська книга, 2010. 352 с.
3. Бондаревська Л.Л. Діагностика значущих переживань у роботі психолога практиканта. К.: Марич, 2011. 63 с.
4. Дзюбка Л.В. Діагностика навчальної мотивації. К.: Шкільний світ, 2011. 125 с.
5. Діагностичний інструментарій психолога/Упоряд. Т.Гончаренко. К.: Шкільний світ, 2008. 128 с.
6. Скрипник Н.І. Основи психодіагностики та психокорекції. Умань: ПП Жовтий О.О., 2012. 103 с.
7. Поліщук С.А. Методичний довідник з психодіагностики. Суми: Університетська книга, 2009. 440 с.
8. Рашковська І. В. Робота психолога з педколективом : теорія і практика. К. : Шкільний світ, 2016. 101 с.
9. Бітянова М. Психолог у школі: зміст діяльності й технології. К.: Главник, 2007. 159 с.